

DR. FORRAY LÁSZLÓ¹**Mélyléségi felderítő csoport alkalmazása beépített (lakott) területen****Employment of long range recce groups in urban (inhabited) areas****Absztrakt**

A tanulmányomban az általam különböző magyar és külföldi forrásanyagokból összegyűjtött és újragondolt, ez irányú szakirodalom felhasználásával szeretném felvázolni a mélyléségi felderítő csoport lehetséges alkalmazásának lehetőségeit beépített (lakott) területen.

A tanulmányt elsősorban a témakörrel foglalkozó szakemberek figyelmébe ajánlom, de az oktatás-képzés folyamatában is felhasználható. Az érdeklődő olvasók számára pedig hasznos forrás az ismeretbővítéshez.

Kulcsszavak: mélyléségi felderítés, lakott terület jellemzői, felderítés lakott területen

Abstract

The aim of this paper is to rethink and depict the possible employment of long range recce groups in urban (inhabited) areas based on the Hungarian and international sources collected by the author.

This essay is offered primarily to the subject matter experts dealing with this topic, and also can be used for educational and training purposes. Those interested in the topic may find it useful to widen their knowledge.

Keywords: long range recce, specifics of inhabited areas, recce in inhabited areas

BEVEZETÉS

Dolgozatomban a beépített (lakott) területen vívott harcban a mélyléségi felderítő csoportok esetleges helyét, szerepét, feladatrendszerét szeretném vizsgálni, mivel e témában meg-

---

¹ Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, egyetemi docens/National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training, Associate Professor
E-mail: forray.laszlo@uni-nke.hu

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

ítélesem szerint nem rendelkezünk megfelelő számú szakirodalommal, szabályzattal. Szerintem a mélységi felderítés ügye egy kicsit háttérbe szorult a Magyar Honvédség berkein belül. Pedig szükség lenne arra, hogy pontosan meg tudjuk határozni ezen szervek feladatrendszerét, hasznossági fokát, illetve a felderítés rendszerében betöltött helyét, szerepét.

Kevés olyan anyag áll a mélységi felderítő katonák rendelkezésére, amely kidolgozásra került számukra a rendszerváltás, illetve a NATO-hoz való csatlakozásunk után, amelyek feldolgozásával a kiképzésükbe beépítve, leendő harctevékenységeikre megfelelő módon fel tudnának készülni. Szeretném ezzel az anyaggal növelni, kiegészíteni azokat az ismereteket, melyekkel a mélységi felderítő csoportok parancsnokainak, beosztott állományának szakértelmét, tudását bővíteni tudjuk.

Beépített (lakott) területen vívott harc kiemelt feladatként jelentkezik a katonai felderítést végrehajtók számára is. Magába foglalja a mindenoldalú és hiteles adatszerzést az adott területről, az ellenségről és a várható időjárásról a művelet végrehajtása idején. A különböző forrásokból nyert információk akkor bizonyulnak hasznosnak, ha azok megfelelő formátumban, módban, helyen és az adott időben a parancsnok rendelkezésére tudnak állni. Ezek az adatok a megszerzett tapasztalatokon túl, nagy segítséget jelentenek a parancsnok konkrét pillanatban meghozott döntéseinek meghozatalában és ezáltal a végrehajtandó feladatoknál.

Adott harcfeladat végrehajtása során nyilvánvalóan előnyhöz jut az a harcoló fél, amelyiknek nagyobb az ismeretanyaga, gyakorlata, jártassága az adott beépített (lakott) terület alapvető ismereteiben (úthálózat, csatornahálózat, közművek, energiaellátottság, lakosság állapota, stb.). A városok azok, ahol a populáció többsége lakik, ahol a különböző szállítási útvonalak megtalálhatók, ahol az irányító szervek, gazdasági létesítmények helyezkednek el. A városokban található az ipari központok, az informatikai és kommunikációs hálózatok, ezáltal ezen lakott területek katonai fontossága megnövekedett az utóbbi évek háborús tapasztalatai alapján. Azonban a harcok nem csak a nagyobb városokra, hanem a kisvárosokra, falvakra, beépített (lakott) területekre is kiterjednek. A jelenleg is zajló események azt mutatják, hogy a jelen és a jövő háborúja nem csak a nyílt területeken, hanem a beépített (lakott) területeken fog eldőlni.

Megpróbáltam összeállítani egy olyan anyagot, amely nem csak a harcászati elvekkel foglalkozik, hanem összefoglalja, ha nem is teljes egészében mindazon egyéb ismereteket, amelyek felhasználásával a mélységi felderítő csoport jobban fel tud készülni elméletben is az esetlegesen beépített (lakott) területen folyó harc eredményes megvívására.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

I. A BEÉPÍTETT (LAKOTT) TELEPÜLÉSEK OSZTÁLYOZÁSI SZEMPONTJAI, ALAPVETŐ TELEPÜLÉSFAJTÁK²

1.1. A TELEPÜLÉSEKET OSZTÁLYOZHATJUK AZ ALÁBBIK ALAPJÁN

1. hasznosítás módja szerint;
2. földrajzi fekvés szerint;
3. lakóépületek száma szerint;
4. alaprajz szerint;
5. a településhálózatban betöltött szerepük (funkció) szerint;
6. gazdasági jellegüket tekintve;
7. népességszám szerint.

1.1.1. A hasznosítás módja szerint:

- *Állandó település:* Olyan település, ahol a lakóhely és a munkahely mozdulatlan, helyhez kötött. Az emberiség túlnyomó többsége napjainkban már állandó településben lakik. Három kategóriáját szokás megkülönböztetni: a magános települést (szórványtelepülés), a falut és a várost.
- *Ideiglenes település:* Az állandó településekkel szemben az ideiglenes települések csak egy bizonyos időre létesítettek. Ideiglenes települési formákkal találkozhatunk Afrika nomád népeinél, de ide tartozhatnak például rövid időre létesített kutatóállomások is.
- *Szezonális település:* A szezonális települések sajátos átmenetet képeznek az állandó és mozgékony települések között. Ezek alatt ugyanis állandó jelleggel épült, de az évnek csak egy részében használt, szezonális településeket értünk (például hegyi pásztorszállások, nyaralótelepek).

1.1.2. Földrajzi fekvés szerint:

- hegyvidéki település;
- dombvidéki település;
- síkvidéki település.

1.1.3. Lakóépületek száma szerint:

- *Magányos (magános) település:* A magányos (szórványos) települések egy, legfeljebb két épületből álló szórványtelepülések (például tanya, farm, ranch, hamlet). Döntő többségük mezőgazdasági funkciót tölt be. Gyakran több házcsoport is alkothatja – ezek példái a hazai bokor tanyák – ám a csoportos települések jellemző

² <http://www.terport.hu/telepulesek/telepulestipusok> Letöltés: 2015.01.02.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

funkciói még nem jelennek meg, így ebben a formában sem tekinthetők még csoportos településeknek.

- *Csoportos település:* Több házból álló, csoportos települések (például falu, város), ahol a lakóhelyegységek (esetleg a gazdasági telephelyegységek) térben érintkeznek egymással.

1.1.4. Alaprajz szerint:

- *Szabálytalan:* például halmaztelepülések;
- *Szabályos:* például sakktábla alaprajzú;
- *Vegyes beépítésű.*

A települések belső szerkezetét kétféle megközelítésben lehet vizsgálni. A klasszikus morfológia elsősorban a települési utcahálózat vizsgálata alapján különíti el alaprajzi típusokat, ez a rendszer elsősorban a falvakat jellemzi, a városok ugyanis rendszerint többféle alaprajzi típus keverékéből állnak össze. A szabálytalan alaprajzi típusok képviselik az ősbibb települési formákat, míg a szabályos alaprajzúak fiatalabb kialakulásúak. E kettő ötvözete adja a vegyes beépítésű települési típusokat.

1.1.5. A településhálózatban betöltött szerepük (funkció) szerint:

- *Városok:* Központi funkcióval rendelkeznek. Például: középiskola, kórház, áruház.
- *Falvak:* Alapfunkciókkal rendelkeznek. Például: iskola, házi orvos, vegyesbolt.

1.1.6. Gazdasági jellegüket tekintve:

- *Mezőgazdasági települések:* Idetartoznak a mezőgazdasági tevékenységet folytató települések, köztük az agrárvárosok is. Az agrárváros: olyan település, amely elsősorban mezőgazdasági termelők lakó- és munkahelye, de mint népes hely, környezete számára igazgatási, kulturális, kereskedelmi és egészségügyi feladatokat is ellát. Az újkorban az agrárváros különösen gyakori Kelet-Európában, és szinte uralkodó várostípus a magyar Alföldön.
- *Ipari települések:* Ebbe a csoportba tartoznak az iparvárosok, ahol a lakosság nagy részének az oda települt gyári munkahelyek adják a megélhetést.
- *Szolgáltató funkcióra szakosodott települések:* Idetartoznak a terciér szektorra szakosodó települések, például üdülőhelyek, vasúti csomópontok, és a sajátos csoportot alkotó alvótelepülések, melyek kizárólag lakófunkcióval bírnak.

1.1.7. Népszégszám szerint:

Gyakran használt megközelítés a népszégszám alapján történő város, illetve falu meghatározás, mely igen sokféle lehet. Az ENSZ kategóriái szerint a városokról: 20.000 fő felett beszélhetünk, míg például Dániában az alsó határ 250 fő. A lakott település nagysága alatt annak területi kiterjedését és a lakosainak számát kell érteni. A terület nagysága alap-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

vetően meghatározza a felderítésben résztvevő erők alkalmazási lehetőségeit, és az erők nagyságát. Nagyobb kiterjedésű helység felderítése természetesen több időt vesz igénybe, ezzel tervezés során feltétlen számolni kell.

Lélekszám	Településkategória
500 fő alatt	Törpefalu
500-1 000 fő	Apró falu
1 000 – 2 000 fő	Kis falu
2 000 – 5 000 fő	Nagyfalu
5 000 – 10 000 fő	Óriásfalu
10 000 – 25 000 fő	Kisváros
25 000 – 50 000 fő	Középváros
50 000 – 100 000 fő	Nagy középváros
100 000 – 250 000 fő	Nagyváros
250 000 – 500 000 fő	Regionális központ
500 000 – 1 000 000 fő	Nemzetközi regionális központ
1 – 2,5 millió fő	Főváros
2,5 – 5 millió fő	Világváros
5 – 10 millió fő	Nagy világváros
10 millió fő felett	Megaváros (Óriásváros)

1. számú táblázat: A népességszám alapján használt településhierarchia³

1.2. ALAPVETŐ TELEPÜLÉS FAJTÁK

- tanya;
- falu;
- város.

1.2.1. Tanya

„A *tanya* a település külterületén lévő mezőgazdasági termelés (növénytermesztés és állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és terméktárolás) céljá-

³ http://miau.gau.hu/avir/intranet/debrecen_hallgatoi/tananyagok/jegyzet/24-Telepulesfoldrajz.pdf
Letöltés:2015.01.02.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

ra létesített lakó- és gazdasági épület, épületcsoport és az azonos helyrajzi szám alatt hozzá tartozó, legfeljebb 6.000 m² területű föld együttese.⁴

1.2.2. Falu

A falu település-földrajzi fogalom, míg a község jogi és közigazgatási kategória, egyszerű szerkezetű, korlátozott önállóságú, a városi központhoz vidékként tartozó többnyire mezőgazdasági jellegű kis település. Komplex gazdasági és társadalmi egységek, a szomszédságban élő háztartások szoros együttese. Az erős szomszédsági viszony következménye a falusi társadalmi ellenőrzés szigorúsága, az emberek közötti kapcsolat közvetlensége és az egyén erős közösségi kötöttsége. A falut alkotó egységek térbelileg gyakran megoszlottak, mivel a termelőhely és a lakóhely elkülönül egymástól. Maga a gazdasági termelő és termelésszervező tevékenység sem folyik összefüggő területen.⁵ A házakat főként téglából építették, amely megfelelő védelmet biztosít a gyalogsági fegyverek tüze ellen. Fontos még megemlíteni, hogy a falvak általában rendelkeznek orvosi rendelővel, amely alapszintű egészségügyi ellátást képes biztosítani.

1.2.3. Város

A Föld különböző országaiban nem egységes módon határozzák meg a város fogalmát. Ebből kiindulva az országok teljesen önállóan döntenek arról, hogy mely településeket tekintik városnak és melyeket nem. Földrajzi meghatározás szerint a területi munkamegosztás jellegzetes településformája, központi (tehát vagy a területet intenzívebben kihasználó, vagy pedig a kevésbé mindennapi szükségleteket ellátó) tevékenységre specializálódott település.

A városalakulás legfontosabb történelmi előfeltételei: a fejlett társadalmi munkamegosztás, a rendszeres árucseré és az állami szervezettség. A város általában autonóm vezetősű társadalmi egység. Nagyobb számú népesség lakó- és munkahelye. A környékbeli falvak és szórványtelepülések lakói számára is igazgatási, igazságszolgáltatási és kulturális központ, valamint piachely.⁶ A városok a legnagyobb és legösszetettebb települések. Lakosság számukat tekintve a pár ezer főtől egészen a több millióig terjedhet. Csoportosításuk többféleképpen történhet a városok alapjellemeit figyelembe véve. (*Utcahálózat jellege, telekbeosztás és a beépítés jellemzői, stb*). A város a gazdasági rend, a politika, a közlekedés, a kommunikáció, az ipar és a kultúra központja, a tízezrestől a milliós nagyságrendű populációval rendelkezik. Politikai, logisztikai, lélektani, érzelmi jelentőségétől fogva igen heves harcok folynak birtoklásukért.

⁴ <http://www.terport.hu/telepulesek/telepulestipusok/sajatos-telepulesformak/telepulesi-szorvanyok-tanyak>. Letöltés: 2015.01.02.

⁵ Magyar néprajzi lexikon. <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/2-40.html> Letöltés. 2015.01.05.

⁶ Magyar néprajzi lexikon. <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/5-1201.html> Letöltés. 2015.01.05.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

1.2.4. A települések négy érdemi rendszerezési elve

1. *Az első a lakosok száma szerint történik, lásd 1. számú táblázat alapján.*

2. *A város jellege szerint:*

- mezőváros;
- kertváros;
- egyetemváros;
- iparváros;
- műemlék város;
- kikötő város;
- bolygóváros;
- alvóváros;
- stb.

3. *A város település szerkezete, felépítése alapján :*

- vonalas szerkezetű;
- sugár irányú;
- saktábla szerkezetű;
- körgyűrűs szerkezetű;
- legyező szerkezetű;
- kombinált szerkezetű;
- szabálytalan szerkezetű;
- rácsos szerkezetű;
- kontúr követő.

4. *A település területi típusa szerint:*

- alföldi települések;
- hegyvidéki települések;
- nyugati típusú települések;
- keleti típusú települések,
- bánya- és ipar települések;
- tervszerűen fejlesztett ipartelepülések.

1.3. A VÁROSOK AZ ALAPRAJZUK SZERINT ALAPVETŐEN MÉG KÉT NAGY CSOPORTBA OSZTHATÓK

- a természetesen kifejlődött városokra;
- alapított városokra.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

II. A BEÉPÍTETT (LAKOTT) TELEPÜLÉS ALAKJA, STRUKTÚRÁJA

2.1. A BEÉPÍTETT (LAKOTT) TELEPÜLÉS ALAKJAI

A beépített (lakott) település alakját valamiféle mértani formához való hasonlósága alapján határozhatjuk meg.

2.1.1. A helységeket megkülönböztethetjük a beépített (lakott) település területi alakjának alapján:

- *sugaras szerkezetű helység*: ilyen szerkezetű helységről akkor beszélünk, amikor az utak egy központi zónából – ez legtöbb esetben a város centruma – esetleg egy térről indulnak ki, sugarakat képezve a településhálózatba; a központot gyűrűszerűen körülvevő, egyre nagyobb sugarú körökből (körtutak) és az ezeket összekötő, a központban összefutó egyenes sugárutakból áll;
- *körgyűrűs szerkezetű helység*: ilyen szerkezetről akkor beszélünk, amikor az évek hosszú során egy kezdeti városmagból – később centrumból – kialakulnak a magot körülvevő körgyűrűk, amely házsarok a különböző időszak rendezési terveinek megfelelően készültek;
- *sakktábla szerkezetű helység*: a sakktábla szerkezetű helységeknél az utak derékszögben keresztezik egymást, négyszögletű, vagy derékszögű tömbökre osztva az épületeket;
- *szabálytalan szerkezetű helység*: ezeknél a helységeknél az építkezések vagy a földfelszín adottságai vagy egyéb okok miatt nem követnek semmiféle geometriai formát;
- *több központos szerkezetű helység*: amikor több kerület vagy kisebb lakott település – mindegyik sajátos lakónegyedi jellemzőkkel – egészül ki és egy nagyobb települést alkot;
- *halmaz szerkezetű helység*: ilyen szerkezetről akkor beszélünk, amikor szabálytalan alaprajzú telkein a házak szabálytalan összevisszaságban helyezkednek el, így közöttük szabálytalan utcahálózat alakulhat ki. Ezek kialakulhatnak egyetlen magányos, vagy szórványtelepülés terebélyesedésével, de egy szalagtelkes falu „halmazosodásával” is.
- *rácsos szerkezetű helység*: egy-egy vonal mentén elnyúló aktivitási terület feltárását szolgálva jött létre.

A történelmileg régebben kialakult települések nagy része sugaras, illetve körgyűrűs elrendezésű, míg újabban szívesebben alkalmazzák az egymásra derékszögű sakktábla szerkezetű, avagy a szabálytalan formákban elhelyezkedő utcai szerkezetet.

A beépített (lakott) terület felépítési formája jelentősen befolyásolhatja a harctevékenység előkészítését és végrehajtását, valamint a rendelkezésre álló különböző fegyverrendszerek alkalmazását. Az olyan helységeket, amelyeken az utcák sugárirányúak, célszerű a támadást végrehajtani egyszerre több irányból is, majd miután sikerült elérnünk és birtokba

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

vennünk a központot, kifejleszteni a támadást a sugárutak mentén. A sugárutakat keresztező utak által határolt terület alkalmas lehet a több gyűrűs körkörös védelemre. A mélységi felderítő csoportnak ezeket az elveket is figyelembe kell vennie egy beépített (lakott) terület felderítése során.

A harc megvívása során a téglalap alakú beépített (lakott) helységekben rendszerint a védelem támpontjait az egyes utcák kereszteződésében rendezik be, az ilyen helységeket szektorokra osztják, az ellenség hatékonyabb pusztítása céljából. Ezen területek védelmére az ellenség kisebb erőket is megfelelő eredményességgel tud alkalmazni. A szűk, tekervényes, nagyszámú aluljáróval, az épületek alatt is átvezető rendezetlen utcákat a védők és támadók számára egyaránt kedvezőtlenül ítéltjük meg, ezért a mélységi felderítő csoportnak arra kell törekednie, hogy kijelölt menetvonala jelentős része ilyen területeken keresztül vezessen. Ezáltal elkerülhető egy esetleges nagyobb létszámú ellenséggel való találkozás lehetősége. Az ilyen zárt, sikátoros városrészek különösen kedvezőtlenül hatnak a mélységi felderítő csoport bármilyen irányban történő mozgásához, illetve az egyik utcából a másikba történő átjutásához.

2.2. A LAKOTT TELEPÜLÉS ÚTHÁLÓZATA

- az úthálózat érintkezést biztosít a város funkcionális területi egységei (lakóterület, közintézmény terület, iparterület, stb.) között;
- összekapcsolja a települési úthálózatot az országos úthálózattal.

A települési úthálózat kialakítása a hierarchia elvét kell, hogy kövesse: szabályos hálózatban csak azonos vagy eggyel alacsonyabb/magasabb rangú úthálózati elemek csatlakozhatnak egymáshoz.

2.2.1. Lakott település általános úttípusai:

- elsőrendű, vagy főút;
- másodrendű, vagy főút;
- városi gyorsforgalmú út;
- gyűjtőút;
- telepi belső út;
- kiszolgáló út.

2.2.2. A lakott település funkcionális egységei:

- lakóterület;
- ipari terület;
- közcélú építési terület;
- közlekedési terület;
- zöldterület.

2.2.4. A lakott település földalatti létesítményei

Földalatti létesítménynek tekinthetünk minden olyan műtárgyat, melyet a különböző harctevékenységek alkalmával, a harc sikeres megvívása érdekében hasznosítani tudnak a harcoló felek.

Ilyen létesítményeknek tekinthetők:

- a vízvezeték-hálózatok;
- a csatornahálózatok;
- a metróalagutak.

Az ilyen létesítmények egyenes arányban nőnek a lakott település kiterjedtségével. Ha ezekben a helyeken folytatunk felderítési tevékenységet minden esetben célszerű megszerzeni az adott hálózatok térképeit, hiszen a többször tíz kilométernyi alagúthálózat nem nyújt semmilyen támpontot a hollétünk meghatározására, és könnyen eltévedhetünk a kanyargós és bonyolult alagútrendszerekben.

Ezek a létesítmények jó lehetőségeket biztosítanak a védők harcrendjének rejtett megközelítésére és a mélységbe történő behatolásra. Ez a szempont a felderítő csapatok számára sem közömbös, hiszen egy lakott település felderítésére kiválóan alkalmas az alagútrendszer, mivel nagymértékben csökkenti a szerv felfedésének lehetőségét, a felszínen nehezen megközelíthető helyeket is képesek elérni és az esetleges visszavonulási lehetőségek is kedvezőbbek.

2.3. A BEÉPÍTETT (LAKOTT) TERÜLETEKEN LÉVŐ TAVAK ÉS VÍZFOLYÁSOK ELŐFORDULÁSI LEHETŐSÉGEI

A beépített (lakott) területeken lévő tavak és vízfolyások kedvezően befolyásolhatják az ellenség védelmének kiépítését, mivel ezek a természetesen kialakult, vagy mesterségesen kialakított védvonalak hatékonyan tudják akadályozni az ellenfél támadását. Ezek az akadályok növelhetik a kiépített védelem szilárdságát.

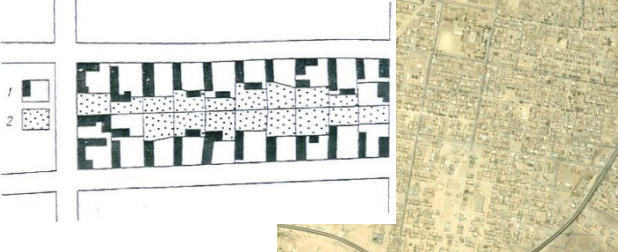
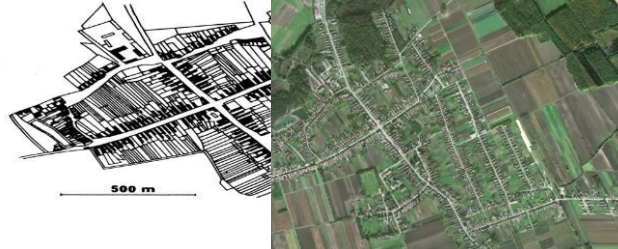

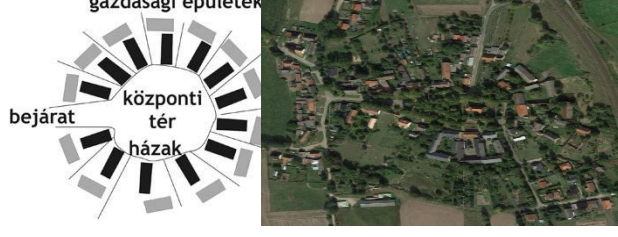
A támadó fél szempontjából ezek az előnyök a fonákjára fordulnak, mivel a folyón való átkelés megnehezíti a csapatok előre vonását, rosszabb esetben erőszakos vízi átkelést kell alkalmazni. Az ellenség figyelni fogja a partszakaszokat, ezért a manőver tervezésnél figyelembe kell venni az ilyen jellegű akadályok leküzdési lehetőségeit, megkeresni azokat a pontokat, amelyek alkalmasak az átkelésre, legyen ez gázló, sekély rész, avagy híd.

Előzetes felderítések során szerzett információk alapján – például légifelvételek és ortofotók – ki kell jelölni ezeket az átkelésre alkalmas helyeket.

Ha az adott partszakaszokról adatok nem állnak rendelkezésünkre, akkor a mélységi felderítő csoportnak önállóan kell ezeket felderítenie.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

Ábra - kép	Elnevezés
	<p>Sakktábla elrendezésű</p>
	<p>Szalagtelkes-keresztutcs szerkezetű</p>
	<p>Sugaras szerkezetű</p>
	<p>Körgyűrűs szerkezetű</p>

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

2.számú ábra: Településfajták

III. A BEÉPÍTETT (LAKOTT) TERÜLETEN TALÁLHATÓ IPARI TERÜLET (IPARI TELEPEK, IPARI PARKOK)⁸

Általában a nagyobb beépített (lakott) részét képezik a település határában található különböző fajtájú ipari területek, amelyek jelentős szerepet képeznek a város ellátásában, avagy az egész országra kiterjedő munkát folytatnak.

⁸ Az ipari terület, olyan gazdasági célú ipari építmények elhelyezésére szolgál, amelyek más beépítésre szánt területen nem helyezhetők el. 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről.

Az ipari terület lehet:⁹

1. Környezetre jelentős hatást gyakorló terület:
Környezetre jelentős hatást gyakorló ipari terület a különlegesen veszélyes (például tűz-, robbanás-, fertőzőveszélyes), bűzös vagy nagy zajjal járó gazdasági tevékenységhez szükséges építmények elhelyezésére szolgál.
2. Egyéb terület:
Az egyéb ipari terület elsősorban az ipari, az energiaszolgáltatási és a településgazdálkodás építményei elhelyezésére szolgál.

3.1. AZ IPARÁG MEGNEVEZÉSE

A feladat megkezdése előtt ismertetni kell a mélységi felderítő csoporttal, hogy milyen tevékenységet folytató iparágakkal kerülnek kapcsolatba, illetve az azokra jellemző sajátosságokat. Ha erre nincs lehetőség, a mélységi felderítő csoportnak kell következtetnie erre a látottak alapján. Ezért fontos, hogy a felderítő alegység tisztában legyen az egyes iparág sajátosságaival, azok külső megjelenési formáival.

3.2. AZ ADOTT IPARTELEP PARAMÉTEREI

- földrajzi elhelyezkedése;
- az adott ország gazdaságára való hatása;
- hadiipari képességei;
- az adott város/ország ellátásában való szerepe, jelentősége.

A fenti tényezőket figyelembe véve dönt az előjáró arról, hogy figyelmet fordít-e az adott objektum felderítésére, illetve megsemmisítésére.

3.3. AZ IPARTELEP ELHELYEZKEDÉSE

Az egyes ipartelepek elhelyezésénél kiemelt hangsúlyt fektetnek a honvédelem és a légtalombiztonsági kérdéseire, valamint figyelembe veszik a vízellátástól kezdve a szélirányig bezárólag a terület adottságait, jellemzőit.

A légtalombiztonsági előírások alapelveit követve:

- koncentráció helyett decentralizálást alkalmaznak;
- ikerüzemeket létesítést preferálják a túlméretezett nagyüzemek helyett;
- kihasználják maximálisan a terepalakulatok védelmi és álcázási lehetőségeit;
- kettős közlekedési közműtáplálást és fővonalat biztosítanak;
- elkülönülő ipari kerületek kialakítására törekednek, amelyek egymástól való távolsága minimum: 30 km;
- 3 000 méteres védősávot alakítanak ki az önálló ipari kerületek és a hozzá tartozó lakóterület között;

⁹ 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet. 20. §.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

- a lakóterületen csakis lokális jellegű vállalkozásokat helyeznek el, amelyek elengedhetetlenül szükségesek a város belső kiszolgálására, ezeket 25-100 méteres védősávval alakítják ki.

3.4. AZ IPARTELEP TERÜLETÉNEK NAGYSÁGA

A mélységi felderítő csoportot az ipartelep kiterjedéséről tájékoztatni kell.

Az ipartelep területének nagysága szerint három fő kategóriát különböztetünk meg:¹⁰

I. kategória: kitermelő ipar, vasipar, vegyipar.

- nagy területigény;
- jelentős közlekedési igény;
- nagyobb mértékű környezeti hatások;
- nagymértékű közmű-és energiaigény.

II. kategória: gépipar, textilipar, élelmiszeripar, fémfeldolgozó ipar.

- közepes terület- és szállítóigény;
- vasúti kapcsolat még szükséges;
- közepes környezeti hatások;
- nagymértékű közmű- és energiaigény.

III. kategória: fa- és kultúrcikkeket előállító ipar, finommechanikai ipar, műanyag-papír feldolgozó ipar.

- kis terület- és szállítóigény;
- minimális környezeti hatások;
- vasúti kapcsolat nem szükséges.

Az ipari terület kiterjedését elsősorban az ott elhelyezkedő ipari üzemek termelési profilja határozza meg.

Az 1 000 lakosra eső területszükséglet:

- vegyiparnál: 0,3-0,5 ha;
- kohó- és gépiparnál: 2,5-5,0 ha;
- könnyűiparnál: 1,0-2,0 ha.

Az ipari terület kiterjedésének és az ott dolgozók létszámának felső határa 300 ha, illetve 20.000 fő.

3.5. AZ IPARI ÉPÜLETEK FELDERÍTÉSE

Az ipari terület és ezen belül is a rajta található épületek, és azok rendeltetésének felderítése a mélységi felderítő csoport feladata. Kiemelt fontossággal bír, hogy pontosan beazonosítsák az egyes épületek funkcióját, mert egy esetleges akció során a kulcsponti épületek prioritást jelentenek.

¹⁰ Sóki Róbert: A mélységi felderítő szervek alkalmazásának lehetőségei lakott települések és ipari objektumok felderítése során.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

3.6. AZ ÉPÜLETEK OSZTÁLYOZÁSA RENDELTETÉSÜK SZERINT

1. Termelési tevékenységgel bíró épületek:

- technológia;
- raktározás.

A termelési tevékenységgel bíró épületek lehetnek egyterűek, vagy több részből álló épületegyüttesek, egy- vagy emeletes épületek.

2. Kisegítő épületek:

- hőközpont;
- transzformátorház;
- javító műhelyek;
- kisegítő műhelyek;
- laboratóriumok;
- gépkocsiszín;
- gépház.

3. Adminisztrációs épületek:

- igazgatási;
- kereskedelemi;
- bemutató termék;
- irodák.

4. Üzemi közösségi/dolgozói épületek:

- mosdó;
- fürdő;
- öltözők;
- tanműhely;
- illemhelyek;
- üzemorvosi rendelő;
- rendezvényterem;
- étkezők.

5. Segédüzemek:

- porta;
- infrastruktúra;
- parkoló;
- kerékpár tároló.

A mélységi csoport az ipari létesítmény felderítése során a rejtett figyelők alkalmazásával éri el célját a leghatékonyabban. Ha a terep lehetővé teszi, akkor a csoport alkalmazzon több rejtett figyelőt úgy, hogy a terület minél nagyobb része felderíthető legyen.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

3.7. A REJTETT FIGYELŐ ALKALMAZÁSA IPARI OBJEKTUMOK FELDERÍTÉSE SORÁN

A rejtett figyelőnek alapvető feladata az alábbiak felderítése:

- a telep őrzési módjai;
- a telep forgalma;
- a megközelítési útvonalak száma, járhatósági foka.
- a ki- és bevezető utak, és a vasúti szállítás forgalma (ha van vasútforgalom);
- az anyagszállítás mértéke és helyei;
- a munkások mozgása az épületek között;
- az épületek alapvető rendeltetése.

3.8. AZ IPARI OBJEKTUMOK LEHETSÉGES MEGSEMISÍTÉSI MÓDJAI

A megsemmisítés végrehajtása történhet:

- légi csapásokkal;
- célkövető rakéták segítségével, célmegjelölés útján;
- diverziós tevékenységgel.

Mindhárom végrehajtási eljárás mód megkívánja az alapos előzetes felderítés végrehajtását, mely során a mélységi felderítő csoport pontosítja a már rendelkezésre álló adatokat, azonosítja a célpontokat, illetve a lehető legtöbb információt gyűjti be a területről és a benne található létesítményekről.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Adrian E. Wettstein: Die Wehrmacht im Stadtkampf 1939-1942; Verlag Ferdinand Schöningh GmbH; 1942.
2. Ájpli Norbert: Különleges műveleti csoportok alkalmazása beépített területen. NKE. 2014.
3. Buzás N. – Lengyel I. (szerk.) 2002: Ipari parkok fejlődési lehetőségei: regionális gazdaságfejlesztés, innovációs folyamatok és klaszterek. SZTE GTK, JATEPress, Szeged. 55-76. o.
4. Buzás N. – Lengyel I. (szerk.) 2002: Ipari parkok fejlődési lehetőségei: regionális gazdaságfejlesztés, innovációs folyamatok és klaszterek. SZTE GTK, JATEPress, Szeged. 55-76. o.
5. FM 3-06 (FM 90-10). Urban Operations. Headquarters Department of the Army. 2003.
6. FM 3-06.11 Combined Arms Operations in Urban Terrain, Washington DC, Headquarters Department of the Army, 2002.
7. FM 3-100.4/MCRP-4-11B: Environmental Considerations in Military Operations. Headquarters. Department of the Army Washington, DC. 2001.
8. FM 34-2-1 Tactics Techniques and Procedures for Reconnaissance and Surveillance and Intelligence Support to Counterreconnaissance Manual. Headquarters. Department of the Army Washington, DC. 1991.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 1. szám

9. FM 3-55.93 Long-Range Surveillance Unit Operations, Washington DC, Headquarters Department of the Army, 2009.
10. Forray László: A mélységi felderítés elvi és gyakorlati kérdései. Szentendre. MH SZKSZIK. 1999.
11. Haáz Áron, Kocsi János Gyula, Magyar István: A honvéd és a harcászati szintű kis alegységek (raj és szakasz szintű kötelékek) általános harcászati gyakorlati felkészítése. NKE. 2014.
12. JP 3-05 Special Operations, United States Special Operations Command, 2011.
13. Kovács Zoltán: A műszakizár-rendszer felépítésének lehetőségei a Magyar Honvédségben a NATO-elvek és a vonatkozó nemzetközi egyezmények tükrében. Doktori (PhD) értekezés. Budapest. 2004.
14. Mélységi járőr felderítés, harc és különleges hadműveletek. Kézikönyv. 1987.
Nagy Norbert százados: A beépített területen vívott harc során használt eszközök, alkalmazásuk sajátosságai. Sereg Szemle. VIII. évf. 1. szám. 29-45 o. 2010.
15. Német Tamás százados: A felderítés feladatai különleges viszonyok között. PPT. 2013. NKE.
16. Pethő Tibor: Harc lakott területen. MH 34. BL KMFZ. 2001.
17. Rácz Imre: Az ipari parkok általános jellemzői. Budapest. Bolyai Szemle. 2008/3.
18. Sóki Róbert: A mélységi felderítő szervek alkalmazásának lehetőségei lakott települések és ipari objektumok felderítése során. ZMNE. 2010.
19. Tankönyv a mélységi felderítő katonák kiképzéséhez. Kl. szám: 1606.
20. Ziacsik Miklós: A mélységi felderítő csoportok lakott területeken történő alkalmazásának jellemzői. ZMNE. 2011.

INTERNETES ANYAGOK

1. http://de.wikipedia.org/wiki/H%C3%A4userkampf_%28Milit%C3%A4r%29
2. http://miau.gau.hu/avir/intranet/debrecen_hallgatoi/tananyagok/jegyzet/24-Telepulesfoldrajz.pdf
3. <http://tamop412a.ttk.pte.hu/files/foldrajz2/ch03s04.html>
4. http://www.eng.unideb.hu/userdir/kulcsarb/M%C5%B1szaki%20Kar_EL%C5%90AD%C3%81SO_K_TELEP%C3%9CL%C3%89ST%C3%96RT%C3%89NET/1_ea_Telep%C3%BCI%C3%A9sm_orfol%C3%B3gia_2014_15.pdf
5. <http://www.terport.hu/telepulesek/telepulestipusok>
6. http://mek.oszk.hu_Magyar_neprajzi_lexikon
7. www.kozgazd-veszprem.sulinet.hu/tanar/.../Foldrajz/Telepulesefoldrajz.ppt